

Інститут соціальної та політичної психології НАПН України

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Вченою радою ІСПП

від 29 січня 2017 року

(протокол № 1/17)

ПОЛОЖЕННЯ

**про підготовку здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії
та доктора наук в Інституті соціальної та політичної психології
НАПН України**

КИЇВ 2017

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

- 1.1. Положення «Про підготовку здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук в Інституті соціальної та політичної психології НАПН України» визначає порядок підготовки здобувачів вищої освіти на третьому (освітньо-науковому) та науковому рівнях вищої освіти з метою здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії та доктора наук (далі – здобувачі) в Інституті соціальної та політичної психології НАПН України (далі – Інститут).
- 1.2. Положення розроблено відповідно до Закону України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. №1556-VII, Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти» від 30.12.2015 р. № 1187, Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)» від 23.03.2016 р. № 261, Постанова Кабінету міністрів України «Про затвердження Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність» від 12.08.2015 № 579, Положення «Про підготовку здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у Національній академії педагогічних наук України» (2016).
- 1.3. Підготовка здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії здійснюється:
- в аспірантурі за очною (денною) або заочною формою навчання;
  - поза аспірантурою (для осіб, які професійно провадять наукову, науково-технічну або науково-педагогічну діяльність за основним місцем роботи в Інституті).
- 1.4. Підготовка здобувачів ступеня доктора наук здійснюється:
- через докторантуру за очною (денною) формою навчання;
  - шляхом самостійної підготовки їх наукових досягнень до захисту.
- 1.5. Підготовка осіб в аспірантурі та докторантурі здійснюється:
- за рахунок коштів державного бюджету (за державним замовленням);

- за рахунок коштів юридичних чи фізичних осіб (на умовах контракту).

Підготовка здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії за державним замовленням здійснюється в аспірантурі виключно за очною (денною) формою навчання.

1.6. Провадження освітньої діяльності на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти в Інституті здійснюється відповідно до ліцензії МОН України.

1.7. На науковому рівні вищої освіти підготовка докторів наук провадиться без отримання ліцензії, відповідно до рішення вченої ради.

1.8. Вступ до аспірантури та докторантури здійснюється на конкурсній основі відповідно до Правил прийому, що розробляються з урахуванням Умов прийому на навчання до вищих навчальних закладів МОН України. Правила прийому діють протягом відповідного навчального року.

1.9. Науково-методичне забезпечення та організацію діяльності аспірантури і докторантури в Інституті здійснює вчена рада.

1.10. Вчена рада Інституту:

- затверджує Правила прийому, якими регулюється вступ на відповідні рівні вищої освіти;
- розглядає та затверджує необхідні документи, що забезпечують підготовку на освітньо-науковому та науковому рівнях вищої освіти;
- затверджує склад наукових керівників та консультантів;
- ухвалює інші питання, пов'язані із забезпеченням підготовки в аспірантурі і докторантурі.

1.11. Для врегулювання відносин між аспірантом або докторантом, підготовка яких здійснюється за державним замовленням або за кошти юридичних та фізичних осіб, та Інститутом укладається договір (відповідно до Типового договору, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Типового договору про надання освітніх послуг між вищим навчальним закладом та фізичною (юридичною) особою» та затверджується вченою радою.

1.12. Нормативний строк підготовки доктора філософії в аспірантурі становить чотири роки, підготовки доктора наук у докторантурі – два роки.

2. ПОРЯДОК ТА УМОВИ ВСТУПУ ДО АСПІРАНТУРИ

2.1. Основною формою підготовки здобувачів ступеня доктора філософії на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти є аспірантура.

2.2. До аспірантури на конкурсній основі приймаються особи, які здобули вищу освіту ступеня магістра (спеціаліста). До вступних випробувань допускаються особи, які вчасно подали всі необхідні для вступу документи згідно з Правилами прийому. Приймальна комісія може відмовити особі в допуску до проходження вступних випробувань до аспірантури виключно у зв'язку з неподанням в установлений строк документів, визначених правилами прийому.

2.3. Перелік документів, необхідних для вступу до аспірантури:

- заява вступника;
- копія диплома магістра (спеціаліста) із зазначенням здобутої спеціальності (кваліфікації);
- особовий листок з обліку кадрів, засвідчений печаткою тієї установи, в якій вступник до аспірантури навчається або працює;
- список опублікованих наукових праць; відбитки опублікованих статей/тез (за наявності);
- дослідницьку пропозицію з обраної спеціальності (додаткове випробування в разі необхідності);
- рекомендація Вченої ради вищого навчального закладу (за наявності); міжнародний сертифікат з іноземної мови, який засвідчує рівні B2 – C2 (за наявності) тощо.

2.4. Вступні випробування до аспірантури складаються з:

- вступного іспиту із спеціальності (в обсязі програми рівня вищої освіти магістра з відповідної спеціальності);

- вступного іспиту з іноземної мови, який відповідає рівню B2 Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти. Вступники, які мають міжнародні сертифікати з іноземної мови, отримані впродовж останніх двох років, що засвідчують рівні B2 – C2, звільняються від складання вступного іспиту з іноземної мови. Під час визначення результатів конкурсу зазначені сертифікати прирівнюються до результатів вступного випробування з іноземної мови з найвищим балом;
- інших форм вступних випробувань (іспити, співбесіди, презентації дослідницьких пропозицій чи досягнень), якщо вони передбачені правилами прийому.

Вага бала з кожного вступного випробування під час підрахування результатів конкурсу визначається в Правилах прийому до аспірантури.

2.5. Вступні випробування до аспірантури проводяться предметними комісіями.

2.6. До складу предметних комісій включаються доктори філософії та доктори наук, які проводять наукові дослідження за відповідною спеціальністю та відповідають за виконання відповідної освітньо-наукової програми.

До складу предметної комісії з іноземної мови можуть включатися також особи, які не мають наукового ступеня і вченого звання, але вільно володіють відповідною іноземною мовою і за рішенням вченої ради можуть кваліфіковано оцінити рівень знання відповідної мови вступником.

2.7. За результатами проведення вступних випробувань до аспірантури приймальна комісія приймає рішення щодо кожного вступника за процедурою, визначеною правилами прийому.

Рішення приймальної комісії про зарахування до аспірантури затверджується наказом директора Інституту, який оприлюднюється в установленому порядку.

3. ПІДГОТОВКА ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ СТУПЕНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ ТА ДОКТОРА НАУК

- 3.1. Підготовка в аспірантурі та докторантурі передбачає виконання здобувачем відповідної освітньо-наукової або наукової програми та проведення власного наукового дослідження. Невід'ємною складовою освітньо-наукової програми аспірантури та наукової програми докторантури є підготовка та публікація наукових статей.
- 3.2. Аспіранти і докторанти проводять наукові дослідження згідно з індивідуальним планом наукової роботи, в якому визначаються зміст, строки виконання та обсяг наукових робіт, а також запланований строк захисту дисертації протягом строку підготовки в аспірантурі та докторантурі.
- 3.3. Індивідуальний план наукової роботи погоджується здобувачем з його науковим керівником (консультантом) та затверджується заступником директора з науково-методичної роботи протягом двох місяців з дня зарахування здобувача. Індивідуальний план наукової роботи є обов'язковим до виконання здобувачем відповідного ступеня і використовується для оцінювання успішності запланованої наукової роботи.
- 3.4. Порухення строків виконання індивідуального плану наукової роботи без поважних причин, передбачених законодавством, може бути підставою для ухвалення вченою радою рішення про відрахування аспіранта або докторанта.
- 3.5. Підготовка в аспірантурі та докторантурі завершується захистом наукових досягнень аспіранта або докторанта у спеціалізованій вченій раді. Здобувачі мають право на вибір спеціалізованої вченої ради.
- 3.6. Аспірант або докторант, який захистився до закінчення строку підготовки в аспірантурі або докторантурі, має право за власним вибором:
- отримати одноразову виплату в сумі залишку стипендії, передбаченої у бюджеті Інституту на відповідний календарний рік, та за власною заявою бути відрахованим з аспірантури або докторантури;

- отримати за власною заявою оплачувану академічну відпустку на строк, що залишився до завершення нормативного строку підготовки в аспірантурі або докторантурі.

3.7. Підготовка здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії в аспірантурі здійснюється за освітньо-науковою програмою та навчальним планом, що затверджуються вченою радою Інституту.

3.8. Освітньо-наукова програма – система освітніх компонентів на третьому рівні вищої освіти в межах спеціальності, що визначає вимоги до рівня освіти осіб, які можуть розпочати навчання за цією програмою, перелік навчальних дисциплін і логічну послідовність їх вивчення, кількість кредитів ЄКТС, необхідних для виконання цієї програми, а також очікувані результати навчання (компетентності), якими повинен володіти здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії.

3.9. Основним нормативним документом, що визначає перелік навчальних дисциплін і логічну послідовність їх вивчення є навчальний план.

3.10. Навчальний план підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії містить інформацію про перелік та обсяг навчальних дисциплін, послідовність їх вивчення, форми проведення навчальних занять та їх обсяг, графік навчального процесу, форми поточного та підсумкового контролю.

3.11. За рішенням вченої ради аспірантам призначається науковий керівник. Науковий керівник виконує такі функції:

- надає допомогу при визначенні мети і завдань дисертаційної роботи;
- спрямовує роботу аспіранта відповідно до обраної теми;
- забезпечує наукове консультування по суті дисертаційного дослідження, його форми і змісту, а також презентації результатів;
- сприяє в реалізації аспірантом освітньої та дослідницької складових індивідуального плану роботи;
- контролює виконання аспірантом індивідуального плану роботи;

- оцінює виконану роботу і надає висновок про її відповідність встановленим вимогам.

4. ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ АСПІРАНТІВ І ДОКТОРАНТІВ

4.1. Аспіранти і докторанти користуються правами здобувачів вищої освіти, визначеними законами України «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність». З метою належного проведення наукових досліджень аспіранти і докторанти також мають право на:

- вільний доступ до всіх видів відкритої наукової інформації;
- отримання методичного і змістовного наукового консультування щодо власного дослідження від наукового керівника (консультанта);
- безпечні та нешкідливі умови для проведення наукових досліджень, забезпечення належно обладнаним місцем для наукової роботи;
- академічну мобільність, що реалізується відповідно до Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 серпня 2015 р. № 579, Положення про академічну мобільність Інституту соціальної та політичної психології НАПН України;
- академічну відпустку, зокрема за станом здоров'я, у зв'язку з вагітністю та пологами, для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку, відповідно до законодавства.

Тривалість і кількість переривань навчання, а також поважність причин визначаються вченою радою.

4.2. Аспіранти і докторанти зобов'язані дотримуватися чинного законодавства України. З метою забезпечення належного проведення наукових досліджень аспіранти і докторанти також зобов'язані:

- дотримуватися вимог законодавства, морально-етичних норм і стандартів поведінки дослідників у відповідній галузі (професії);

- виконувати індивідуальний план наукової роботи та систематично звітувати про хід його виконання лабораторії;
- глибоко оволодівати знаннями, практичними навичками, професійною майстерністю, підвищувати загальний культурний рівень;
- опанувати методологію проведення наукових досліджень;
- отримуватися статуту і правил внутрішнього розпорядку Інституту;
- захистити в установленій строк свої наукові досягнення у вигляді дисертації (для аспірантів) та у вигляді дисертації, або опублікованої монографії, або за сукупністю опублікованих у вітчизняних і міжнародних рецензованих фахових виданнях статей (для докторантів) у спеціалізованій вченій раді.

4.3. Покладення на аспіранта чи докторанта обов'язків, не пов'язаних з виконанням відповідної освітньо-наукової (наукової) програми та підготовкою дисертації (монографії, статей), забороняється.

4.4. Аспіранти і докторанти мають право брати участь у конкурсах на отримання грантової підтримки наукових досліджень та стипендій, заснованих на честь видатних діячів науки, освіти, культури, громадських діячів, а також заснованих Президентом України, Кабінетом Міністрів України, державними чи недержавними органами, підприємствами, установами чи організаціями.

5. ЗДОБУТТЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ СТУПЕНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ ПОЗА АСПІРАНТУРОЮ

5.1. Особи, які професійно провадять наукову, науково-технічну або науково-педагогічну діяльність в Інституті за основним місцем роботи, мають право здобувати вищу освіту ступеня доктора філософії поза аспірантурою без переривання трудової діяльності або під час перебування у творчій відпустці.

5.2. Здобуття вищої освіти ступеня доктора філософії поза аспірантурою передбачає повне та успішне виконання відповідної освітньо-наукової програми та навчального плану аспірантури згідно із затвердженими в установленому порядку індивідуальним навчальним планом та

індивідуальним планом наукової роботи прикріпленої особи та публічний захист дисертації у спеціалізованій вченій раді.

Правила та процедури прикріплення до Інституту визначаються її вченою радою.

- 5.3. Навчання на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти осіб, які прикріплені до Інституту для реалізації свого права на здобуття вищої освіти ступеня доктора філософії поза аспірантурою, а також їх наукове керівництво здійснюється за кошти Інституту.
- 5.4. У разі звільнення з роботи особа втрачає право здобувати вищу освіту ступеня доктора філософії поза аспірантурою в Інституті та має право вступити до аспірантури Інституту і зарахування їй відповідних кредитів ЄКТС, здобутих поза аспірантурою.

6. ПІДГОТОВКА ЗДОБУВАЧІВ СТУПЕНЯ ДОКТОРА НАУК У ДОКТОРАНТУРІ

- 6.1. З метою завершення роботи над науковими дослідженнями та оформлення їх результатів та/або для підготовки публікацій до захисту для здобуття ступеня доктора наук особа має право вступити до докторантури Інституту.
- 6.2. Протягом строку перебування в докторантурі докторант зобов'язаний захистити результати своїх наукових досягнень у вигляді дисертації, або опублікованої монографії, або наукової доповіді за сукупністю статей, опублікованих у вітчизняних і міжнародних рецензованих фахових виданнях, перелік яких затверджується МОН, у спеціалізованій вченій раді.
- 6.3. Здобувач ступеня доктора наук у дисертації (монографії, сукупності наукових робіт) повинен представити узагальнення самостійних досліджень стосовно актуальної наукової проблеми (групи проблем) у межах однієї або кількох галузей знань, результати яких забезпечують розв'язання важливої теоретичної або прикладної проблеми, мають загальнонаціональне або світове значення, є достовірними та пройшли широку апробацію.

Перебування в докторантурі не є обов'язковою умовою для подання наукових досягнень до спеціалізованої вченої ради та подальшого їх публічного захисту для здобуття ступеня доктора наук.

- 6.4. Докторантура відкривається за рішенням вченої ради Інституту, за умови наявності трьох штатних працівників – докторів наук з відповідної або суміжної спеціальності. Наявність підстав для відкриття докторантури перевіряється державним замовником під час проведення конкурсу на розміщення державного замовлення.
- 6.5. До докторантури приймаються особи, які мають ступінь доктора філософії (кандидата наук), наукові здобутки та опубліковані праці з обраної спеціальності (зокрема публікації в міжнародних реферованих журналах, індексованих в наукометричних базах, згідно з вимогами до рівня наукової кваліфікації осіб, які здобувають наукові ступені) і які мають наукові результати, що потребують завершення або оформлення у вигляді дисертації, монографії чи наукової доповіді за сукупністю статей.
- 6.6. Для вступу до докторантури вступник не менше ніж за два місяці до вступу подає лабораторії розгорнуту пропозицію, в якій міститься план дослідницької роботи та/або інформація про обсяг наукової роботи, необхідної для підготовки результатів проведених досліджень до захисту. Протягом місяця з дня надходження документів від усіх вступників відповідний структурний підрозділ заслуховує їх наукові доповіді і шляхом голосування визначає можливість зарахування кожного вступника до докторантури та подає висновки на розгляд вченої ради.

Перелік та строк подання документів, необхідних для вступу до докторантури визначається в правилах прийому. Перелік повинен включати, зокрема:

- письмову характеристику наукової діяльності вступника, складену доктором наук, який є штатним науковим працівником, із згодою бути науковим консультантом в разі його вступу до докторантури;
- копію диплома доктора філософії або кандидата наук.

У Правилах прийому може бути визначено додатковий перелік документів, необхідних для вступу до докторантури.

Особа, яка подає для вступу до докторантури диплом, що виданий іноземним вищим навчальним закладом, допускається до вступу нарівні з іншими вступниками. У разі позитивного рішення вченої ради щодо зарахування такого вступника в докторантуру вчена рада одночасно приймає рішення про визнання його диплома. У разі відмови вчена рада надає вступнику обґрунтоване пояснення причин такої відмови.

6.7. Атестація докторанта здійснюється постійно діючою спеціалізованою вченою радою з відповідної спеціальності, яка функціонує в Інституті.